

سرنوشت اویغورها ، به مثابه جنایت علیه بشریت

کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد گزارش خود را در مورد وضعیت مسلمانان چین منتشر کرد

شهاب شهسواری

بعد از ماه‌ها جنجال میشل باشله، کمیسر عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد، درست چند دقیقه پیش از پایان دوره ریاستش، گزارشی به شدت انتقادی از رفتار دولت چین با مسلمانان اویغو منتشر کرد. در این گزارش دولت چین به «نقضهای جدی حقوق بشر» علیه مسلمانان اویغو در استان سین‌کیانگ متهم شده است که برخی از آنها می‌تواند در حد «جنایت علیه بشریت» باشد. انتشار دیر هنگام این گزارش، درست دقایقی مانده به پایان دوره ریاست میشل باشله بر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد، به دلیل تلاشهای دولت چین برای

به تاخیر انداختن یا جلوگیری از انتشار گزارش اتفاق افتاد. چینی‌ها درست در واپسین روز مانده به انتشار گزارش، اسناد مفصلی شامل نام و تصویر افرادی که توسط دفتر کمیساریا با هدف محافظت از امنیت آنها نامشان پنهان شده بود، ارائه دادند. سازمان‌های حقوق بشری که سه ماه پیش به شدت به میشل باشله، به دلیل پذیرش سفر به چین و بی‌میلی به انتقاد از دولت چین در نشست خبری پایان سفرش حمله کرده بودند و او را خودفروخته خوانده بودند، به شدت از این گزارش استقبال کرده‌اند، در حالی که دولت چین این گزارش را ضدچینی و سوگیرانه توصیف کرده است. مساله اویغورها به شدت بر دوره چهارساله ریاست میشل باشله بر کمیساریای حقوق بشر سایه افکنده بود و به ویژه زمانی که او به عنوان نخستین کمیسر عالی در طول ۱۷ سال گذشته از چین و استان سین‌کیانگ بازدید کرد، به شدت باعث جنجال شد. استفاده از عبارت «شفاف و روراست» در مورد مقام‌های زندانی در کاشگر به شدت منتقدان او را برآشفته بود.

تاخیرهای بسیار در انتشار این گزارش باعث شده بود که منتقدان او بگویند زیر فشار چین، تسلیم شده است. در پایان متن ۴۵ صفحه‌ای گزارش دفتر کمیسیونر عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد آمده است: «ابعاد بازداشت‌های خودسرانه و تبعیض‌آمیز اویغورها و گروه‌های دیگر عمدتاً مسلمان، در اثر قوانین و سیاست‌ها، در زمینه محدودیت‌ها و محرومیت‌هایی که به صورت عمومی‌تر از حقوق اساسی افراد و گروه‌ها اتفاق می‌افتد، می‌تواند جرم بین‌الملل و به صورت ویژه جنایت علیه بشریت باشد.» در واکنش رسمی چین به این گزارش آمده است که محتوای گزارش «براساس اطلاعات جعلی و دروغ‌پردازی‌های گروه‌های ضد چینی» است که از طریق «تهمت و افترا» در مسائل داخلی چین دخالت می‌کند. دولت چین در واکنش رسمی به این گزارش ۴۵ صفحه‌ای يك گزارش متقابل ۱۲۱ صفحه‌ای منتشر کرده است که بر تهدید تروریسم تأکید دارد و نشان می‌دهد که «برنامه افراطی‌زدایی» و «مراکز آموزش مهارتی» دولت چین تا چه اندازه در منطقه سین کیانگ ثبات و امنیت ایجاد کرده است. گروه‌های حامی حقوق بشر به آنچه دولت چین با عنوان «مراکز آموزشی و بازپروری» از آن یاد می‌کنند، بازداشتگاه‌های عمومی یاد می‌کنند که ساکنان آن به صورت خودسرانه و بدون محاکمه در آن محبوس شده‌اند. گزارش‌های متعددی از این بازداشتگاه از شرایط سخت زندگی افراد محبوس و برنامه‌های دولت چین برای مذهب‌زدایی اجباری از افراد حکایت دارد. سازمان‌های حقوق بشری که چندی پیش به میشل باشله، کمیسیونر عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد به شدت انتقاد می‌کردند، از این گزارش استقبال کرده‌اند. خانم باشله، رئیس‌جمهور پیشین شیلی، بدون اشاره به فشارهایی که به او وارد شده است، دو ماه پیش اعلام کرد به دلایل شخصی قصد ندارد بار دیگر نامزد ریاست کمیساریا شود و قصد دارد برای رسیدگی به خانواده‌اش به شیلی بازگردد. به گزارش گاردین عمر قنات، مدیر اجرایی گروه فشاری با عنوان پروژه حقوق بشر اویغور از گزارش سازمان ملل استقبال کرده است و آن را «نقطه عطفی در واکنش بین‌المللی به بحران اویغورها» توصیف کرده است. قنات می‌گوید: «علیرغم انکارهای محکم دولت چین، حالا سازمان ملل رسماً جنایات دهشتناکی را که رخ می‌دهد به رسمیت شناخته است.»

بازداشت‌های خودسرانه و شکنجه

تخمین زده می‌شود در طول پنج سال گذشته دولت چین نزدیک به يك میلیون مسلمان اویغور و اقلیت‌های مسلمان دیگر را در محل‌هایی که از آن با عنوان مراکز مهارت‌آموزی یاد می‌شود، محبوس کرده است. هر چند از زمان انتشار گزارش‌هایی در مورد وجود این مراکز، برخی از آنها تعطیل شده‌اند، اما تصور می‌شود که هنوز صدها هزار مسلمان در

چنین مراکزی نگهداری میشوند. در بسیاری از موارد، خانواده‌های بازداشت‌شدگان از سرنوشت عزیزان خود، هیچ اطلاعی ندارند. براساس این گزارش، دستکم دوسوم از ۲۶ محبوس سابق این مراکز که با سازمان ملل مصاحبه کرده‌اند می‌گویند که در این مراکز «با رفتاری در حد شکنجه یا سوءرفتارهای دیگر» مواجه شده‌اند. از جمله این سوءرفتارها می‌توان به بسته شدن به صندلی و ضربات باتوم برقی، بازداشتگاه انفرادی طولانی مدت و اقداماتی مشابه غرق کردن مصنوعی (بازجویی درحالی که آب به صورت پاشیده می‌شود) اشاره کرد.

ایالات متحده آمریکا، اقدام‌ها دولت چین از جمله بازداشت جمعی اویغورها و دیگر مسلمانان در سین‌کیانگ، تخریب مساجد و محلات، سقط جنین و عقیم‌سازی اجباری را به مثابه نسل‌کشی تلقی کرده‌اند. گزارش سازمان ملل از عبارت نسل‌کشی استفاده نکرده است اما تأکید می‌کند که اتهام‌های شکنجه از جمله جراحی‌های اجباری و خشونت‌های جنسی، اتهام‌های معتبری بوده‌اند.

سقط جنین و عقیم‌سازی اجباری برای

بیشتر از ۳ فرزند

براساس این گزارش هرگونه نافرمانی از محدودیت رسمی سه فرزند برای هر خانواده به معنای «افراطی‌گری» تلقی می‌شود و فرد متهم بازداشت شده است. تعدادی از زنانی که توسط کمیساریای عالی حقوق بشر مصاحبه شده‌اند، اتهام‌هایی مانند استفاده اجباری از داروهای جلوگیری از بارداری و عقیم‌سازی اجباری برای زنان اویغور و اقلیت قزاق را مطرح کرده‌اند. برخی از این زنان تهدیدهایی مانند بازداشت یا حبس را در صورت سرپیچی از قوانین اجباری محدودیت فرزندآوری عنوان کرده‌اند. در این گزارش تعدادی از زنان شهادت داده‌اند که پس از رسیدن به حد تعداد فرزندان براساس قوانین کنترل موالید، به سقط جنین اجباری یا عقیم‌سازی مجبور شده‌اند. به نوشته این گزارش هر چند تعداد این شواهد بسیار محدود هستند، اما از اعتبار کامل برخوردارند. براساس گزارش در حالی که آمار عقیم‌شدگی در سراسر چین ۳۲ نفر در هر ۱۰۰ هزار نفر است، در استان خودمختار سین‌کیانگ، محل سکونت اویغورها این رقم ۲۴۳ نفر در هر ۱۰۰ هزار نفر است.

پیشنهادها گزارش

در این گزارش آمده است: «نقص‌های جدی حقوق بشر در نتیجه اعمال استراتژی‌های ضد تروریسم و ضد افراطی‌گری دولت اتفاق افتاده است. الگوهای محدودیت‌هایی که مشخصاً عناصر تبعیض‌آمیز در آنها مشهود است، ویژگی رفتارهایی است که مستقیم یا غیرمستقیم علیه اویغورها یا دیگر جوامع عمدتاً مسلمان صورت گرفته‌اند.» این گزارش از دولت چین خواسته است تا اقدام‌های فوری برای آزادی همه افرادی که به

صورت خودسرانه از آزادي محروم شده‌اند، صورت دهد و فوراً محل نگهداري افرادي را که خانواده‌هاي‌شان در جست‌وجوي اطلاعاتي در مورد آنها هستند، معلوم کند.

واکنش چين

در گزارش متقابل ۱۲۱ صفحه‌اي دولت چين، گزارش سازمان ملل «مخدوش» توصيف شده است. دولت چين مي‌گويد: «همه گروه‌هاي نژادي، از جمله اويغورها، اعضاي برابر ملت چين هستند. سين‌كيانگ براساس قانون براي مبارزه با تروريسم و افراطي‌گري اقدام کرده است و به صورت موثر وقوع مستمر اقدام‌هاي تروريستي را متوقف کرده است.» اين گزارش ادامه مي‌دهد: «سين‌كيانگ در حال حاضر از ثبات اجتماعي، توسعه اقتصادي، رونق فرهنگي و هارموني مذهبي برخوردار است. مردم سين‌كيانگ از هر نژادي اکنون زندگي شادي را در صلح و رضايت سپري مي‌کنند.»

سخنگوي وزارت خارجه چين، روز پنجشنبه در يك نشست خبري يافته‌هاي گزارش سازمان ملل را «دروغ‌هاي ساختگي ايالات متحده و غرب» توصيف کرده بود. سخنگوي وزارت خارجه چين گفت: «بار ديگر اين گزارش ثابت کرد که دفتر کميسر عالي حقوق بشر سازمان ملل متحد در حد يك تک‌تيرانداز و همدست غرب و ايالات متحده امريکا براي کنترل کشورهاي در حال توسعه تنزل کرده است.» نمايندگي چين در دفتر سازمان ملل در «عدم رضايت عميق» خود را از اين گزارش اعلام کرد و ليو يويين، ديپلمات ارشد چين در اين دفتر، کميساريائي عالي را به «تهمت و افترا به چين به قصد دخالت در امور داخلي و نقض جدي اصول و اهداف منشور ملل متحد» متهم کرد. دولت چين همچنان تاکيد مي‌کند که «مراکز مهارت آموزي» يا بازداشتگاه‌هاي مسلمانان اويغو از سال ۲۰۱۹ کاملاً تعطيل شده‌اند، در حالي که گزارش سازمان ملل متحد نمي‌تواند اين موضوع را تاييد کند، چراکه دولت چين اجازه دسترسي آزاد به منطقه نمي‌دهد.

پس از اين گزارش چه اتفاقي خواهد افتاد؟

پايگاه خبري سپان‌ان در گزارشي مي‌نويسد که اين گزارش هيچ الزام قانوني ندارد و بعيد است که باعث هيچ تغيير يا عقب‌نشيني جدي از سوي پکن شود، چراکه دولت چين تاکنون بسياري از تصميم‌ها و درخواست‌هاي نهادهاي بين‌المللي را در اين مورد نادیده گرفته است. با اين حال فعالان حقوق بشر و اويغورها مهاجر از اين گزارش استقبال کرده‌اند و آن را يك گام نماين براي شناسايي نقض حقوق اويغورها توسط سازمان ملل متحد تلقي کرده‌اند. برخي اميدوارند که اين گزارش يك زنگ هشدار براي جامعه جهاني باشد. اما آنچه در پي اين گزارش رخ مي‌دهد روشن نيست. حتي اگر اکثريت کشورهاي عضو شوراي

حقوق بشر سازمان ملل متحد خواستار ایجاد يك تیم تحقیقاتي رسمي شوند، باز هم هیچ ساز و کاری وجود ندارد که دولت چین را مجبور به همکاری با آن بکند.

من: ۱۴۰۱ ۱۲ ۱۴۰۱ ۱۴۰۱